

ЭРСДЛИЙН ШИНЖИЛГЭЭ

Үнэт цаас гаргагч компани нь дор дурьдсан эрсдлүүдтэй учирч болох магадлалтай. Иймд хөрөнгө оруулагч ирээдүйн үр ашгийг зөв тооцоолох, хөрөнгө оруулалтаа бодитоор үнэлэхэд дараах эрсдлүүдийг харгалзан үзэх нь чухал юм.

Зах зээлийн эрсдэл:

Компанийн ачаа шилжүүлэн ачих үйл ажиллагаа нь гадаад худалдааны зах зээлээс ихээхэн хамаардаг.

Монгол улсын уул уурхайн салбарын өсөлт нь эдийн засгийн өсөлтийг түргэсгэн, хүн амын хэрэглээ, компаниудын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэн улмаар экспорт импортын бүтээгдэхүүн бараа эргэлтийг нэмэгдүүлж байна. Нэг салбараас хараат эдийн засагт тухайн салбар уналтанд орох нь эдийн засгийг бүхэлд нь хамарсан уналтыг дагуулах эрсдэлтэй ба улмаар ачаа эргэлт буурч терминалын шилжүүлэн ачих үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй.

Зах зээлийн эрсдлийг урт хугацаанд урьдчилан таамаглах нь төвөгтэй учир үнэ, ханшийн талаар тухайн цаг үе, санамсаргүй нөлөөллүүдийг тусгасан тогтмол судалгаа хийж богино хугацааны таамаглалуудыг боловсруулан үйл ажиллагаандаа тусгах боломжтой.

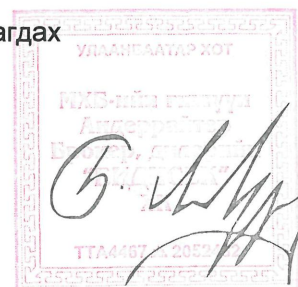
Үнэт цаас гаргагчийн бизнестэй холбоотой эрсдэл

Үнэт цаас гаргагч компанийн бизнесийн салбар нь Монгол улсын экспорт, импорт ачаа эргэлтэнд өндөр ач холбогдол бүхий салбар юм. Монгол улсын ачаа эргэлт сүүлийн жилүүдэд эрчимтэй өсч шилжүүлэн ачих барааны хүлээлт ихэссэнээр терминалын эрэлт хэрэгцээ улам бүр нэмэгдэж байна. Төрийн болон хувийн өмчийн томоохон терминал шинээр баригдах, одоогийн үйл ажиллагаа явуулж буй терминалиудын хүчин чадал нэмэгдэх, төмөр замын томоохон сүлжээ Замын-Үүд боомтоос бусад Хятад улстай холбогдсон боомт газраар дайран өнгөрснөөр Замын-Үүд боомтын ачаа эргэлт бусад боомтуудад хуваагдах зэрэг нь үнэт цаас гаргагч компанийн зах зээлд эзлэх хувь хэмжээ, үйл ажиллагааны орлого, ашгийг бууруулах эрсдэлтэй.

Хил гааль хаагдах эрсдэл

Компани нь Хятад, Монголыг холбосон Замын-Үүд боомтоор дамжин өнгөрч буй барааг шилжүүлэн ачих үндсэн үйл ажиллагаа явуулдаг учир тус 2 улсыг холбосон хил гааль тогтвортой ажиллах нь компанийн үйл ажиллааны тасралтгүй байдалд чухал нөлөөтэй. Замын-Үүд боомт нь дараах тохиолдлуудад хаагддаг

- Хятад улсын цагаан сар, Майн баяр - 3 хоног, Шинэ жил - 2 хоног хаагддаг.
- Хил гаалийн хяналт шалгалтаар хууль бусаар хүн нэвтрэх үед гааль хаагдана. Тухайлбал, БНХАУ-ын хилээр хүн хууль бус нэвтрэх үед гааль 1-3 хоног хаагддаг.
- Халдварт өвчин хорио цээр тогтоосны улмаас хил гааль хаагдах

ЭРСДЛИЙН ШИНЖИЛГЭЭ

- Хүмүүсийн санаатай болон санамсаргүй буруутай үйл ажиллагаанаас шалтгаалан хил гааль хаагдах.

Тог цахилгаан, сүлжээ тасрах эрсдэл

Замын-Үүд боомт тог цахилгааныг Хятад улсаас авдаг ба тус улсаас өгч буй цахилгаан тасрах нь хил гаалиар шалган нэвтрүүлэх үйл ажиллагаа зогсох эрсдлийг дагуулна.

Вагон нийлүүлэлтээс шалтгаалан үүсэх эрсдэл

Төмөр замын тухай хуулийн дагуу хувийн компани төмөр зам, вагон ашиглах эрхтэй. Үнэт цаас гаргагч төмөр замаас вагон хуваарилан авдаг. Гэсэн хэдий ч ачааны вагоны хүрэлцээгүй байдал бусад өрсөлдөөнийн ердийн бус нөхцлөөс шалтгаалан төмөр замаас вагон дутуу хуваарилах эрсдэлтэй.

2009 онд Улаанбаатар төмөр зам ачааны вагоны тоог 1000 ширхэгээр нэмсэн. Энэ нь ачааны вагон хүрэлцэхгүйцээс ихээхэн хүндрэлүүдтэй учирдаг экспортлогч, импортлогч нарын ажлыг тодорхой хэмжээнд хөнгөвчилсөн. Цаашид төмөр замд олон жил ашиглагдсан вагонуудыг актлах төлөвтэй байгаа ба энэ нь вагоны нийлүүлэлт, компанийн шилжүүлэн ачих эргэлтийг бууруулах эрсдэлтэй.

Улирлын нөлөөлөлтэй байдлын эрсдэл

Компанийн үйл ажиллагаа нь улирлын онцлогоос хамааран ихээхэн хэлбэлздэг. Тухайлбал, уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспорт, барилгын материалын импорт ихэсдэг хавар, зун, намрын улиралд бараа шилжүүлэн ачих ачааллын үе байдаг. Энэ нь ихэвчлэн 4 сарын 1-ээс 10 сарыг дуустал үргэлжлэн, оргил ачааллын үе нь 7-8 сарууд байдаг. Зуны улиралд ачаа шилжүүлэн ачилт 7-10 хоног хүлээгддэг.

Өвлийн улиралд ачаа эргэлт буурч, хоёрдогч түүхий эд болох мах, ясны гурил, лааз хуванцар, хаягдал зэргийг шилжүүлэн ачдаг. Шилжүүлэн ачилт буурснаар компанийн орлого ашиг тус улиралд буурдаг байна.

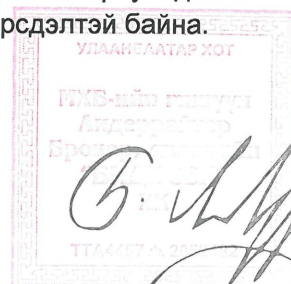
Байгаль цаг уурын нөхцлөөс үүдэн төмөр зам боогдох эрсдэл

Монгол орны байгалын бүс, улирлын онцлогоос шалтгаалсан байгаль цаг уурын үзэгдлүүд нь галт тэрэгний замыг таглан ачаа тээвэрлэлтийг удаашруулахад хүргэдэг. Замыг цэвэрлэхэд цаг хугацаа ихээхэн шаарддаг ба улмаар вагон эргэлтийг удаашруулан компанийн шилжүүлэн ачих үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлнө. Тухайлбал,

- Замын-Үүд боомт нь Монгол улсын говийн бүс буюу гандуу цөлөрхөг хэсэгт байрладаг. Тус боомтод элс шороогоор шуурах байгалийн үзэгдэл ихээхэн тохиолддог ба элс, шороон шуурга нь галт тэрэгний замыг таглан галт тэрэг саадахад хүргэдэг.
- Монгол улс өвлийн улиралд цас, зуны улиралд хур тунадас ихээр унадгаас шалтгаалан төмөр зам цасаар боогдох, үерийн усаар урсах эрсдэлтэй байна.

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

ЭРСДЛИЙН ШИНЖИЛГЭЭ

Хүрээлэн байгаа орчны эрүүл ахуйн эрсдэл

Компанийн үйл ажиллагаагаар байгаль орчинд үзүүлж буй гол сөрөг нөлөө нь нунтаг утаа, нүүрс бусад уул уурхайн бүтээгдэхүүнийг шилжүүлэн ачих үед үүсэх утаа, тоосонцор юм. Эдгээр сөрөөг нөлөөллөөс шалтгаалан хүрээлэн буй орчин эрүүл ахуйд учирсан хохирлыг барагдуулах, нөхөн төлбөр хийх зэрэг нь компанийн санхүүгийн нөхцөл байдалд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй.

Компани нүүрсийг дамжуурга хэрэглэн шилжүүлэн ачиж байгаа нь нүүрсийг буулгаж ачсанаас хэд дэхан бага тоосжилтыг үүсгэдэг. Бусад нунтаг төрлийн ачааг шилжүүлэн ачих дамжуургыг хөрөнгө оруулалтын үр дүнд шийдвэрлэх ба шилжүүлэн ачих явцад үүсэх тоосжилт бууруулахад эерэг нөлөө үзүүлнэ.

Терминалын ажлын байрны сөрөг хүчин зүйлүүд нь ажиллагсдын эрүүл ахуйд муугаар нөлөөлдөг. Тухайлбал:

- Ажлын байрны тоосжилт, хүйтэн темпиратур, төрөл бүрийн химийн гаралтай бүтээгдэхүүнийг шилжүүлэн ачих үед ачигчдын уушигны тоосжилт, нурууны үений үрэвсэл, бөөрний үрэвсэл, арьс харшлын өсчин зэрэг ажлаас шалтгаалсан өвчнөөр өвчлөх эрсдэлтэй.

Үйл ажиллагаатай холбогдсон бусад эрсдэл:

Терминалын үйл ажиллагаатай холбоотойгоор дараах эрсдэл учирч болзошгүй.

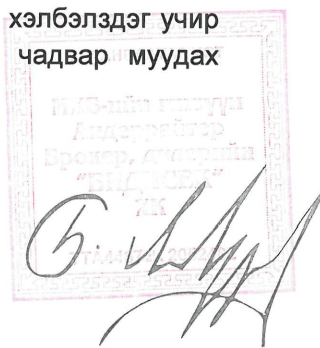
- Техник, тоног төхөөрөмжийн эвдрэл
- Терминалын техник, механиктай ажиллах үйл ажиллагааны горимыг чанд мөрдөн ажиллах /осол гэмтэл/
- Үйл ажиллагааны чанар, ачаа шилжүүлэн ачих найдвартай, аюулгүй байдал алдагдах
- Түлш шатахууны үнийн өсөлт
- Галын аюул

Санхүүгийн эрсдэл

Төмөр замын харъяа шилжүүлэн ачих Терминалууд нь УБТЗ-ийн газрын даргын тушаалаар тодорхойлсон ачаа барааг шилжүүлэн ачих үнийн тарифыг мөрддөг. Үнэт цаас гаргагч компани нь зах зээлд өрсөлдөхийн тулд УБТЗ-ийн терминалуудтай ижил төрлийн болон доогуур үнийг үйлчлүүлэгчдэд санал болгох шаардлагатай болдог. Иймд шилжүүлэн ачих төлбөр нь УБТЗ-ийн газраас тогтоож буй үнээс шууд бус байдлаар хамаарч байдаг.

Зах зээлийн мэдрэмжээс хамааран үнэ өөрчлөгддөггүйгээс шалтгаалан эдийн засгийн хямрал, салбарын үйл ажиллагаа доголдох үед компани санхүүгийн хүндрэлд орох эрсдэлтэй.

Компанийн үйл ажиллагааны ачаалал нь улирлын мөчлөгтэйгөөр хэлбэлздэг учир мөнгөн хөрөнгийн урсгалыг зөв хуваарилаагүйгээс санхүүгийн чадвар муудах эрсдэлтэй.

ЭРСДЛИЙН ШИНЖИЛГЭЭ

Хүний нөөц, удирдлагын эрсдэл

- Гүйцэтгэх удирдлагын шийдвэрээс хамааралтай байдлын эрсдэл
 - o Гүйцэтгэх удирдлагын бүрэлдэхүүн мэргэжлийн түвшинд, ёс зүйтэй үйл ажиллагаа явуулаагүйгээс харилцагч, үйлчлүүлэгчдээ алдах, улмаар үйл ажиллагааны орлого багасч санхүүгийн байдалд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй.
- Ажиллах хүчний хангамжтай холбогдсон эрсдэл
 - o Ажилчдын ажлыг дүгнэх нэгдсэн тогтолцоо бүрдээгүй байгаа нь ажилчдын идэвхи, ажилдаа хандах хандлагыг бууруулах эрсдэлтэй.
 - o Зуны өндөр ачааллын үед ажиллах хүчний хэрэгцээ их байдаг. Зун амралтаараа ажиллах сонирхолтой оюутан залуус олон байдгаас ажиллах хүчний хэрэгцээг бүрэн хангах боломжтой ба бусад улиралд оргил ачаалал буурч ажиллах хүч багасдаг. Компанийн терминалын шилжүүлэн ачих ажлыг орон тооны бус 70-80 ачигчид 5-6 хүн нэг бригад болон ажилладаг. Оргил ачааллын үед ачигчдын хөдөлмөрийн бүтээмж буурч ажиллах хүчний хосдолд орох эрсдэлтэй.

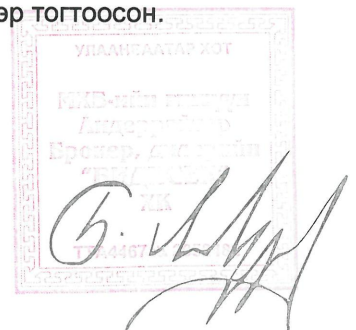
Үнэт цаасыг олон нийтэд санал болгон татан төвлөрүүлэх санхүүжилтээр төрөл бүрийн ачааг шилжүүлэн ачих дамжуургыг худалдаж авна. Энэ нь хүний хүчний оролцоог бууруулж, шилжүүлэн ачих хугацааг богиносгох давуу талуудтай.

Үйл ажиллагааны чухал ач холбогдол бүхий лиценз зөвшөөрөлтэй холбоотой эрсдэл

- Компани нь үйл ажиллагаа явуулах газрыг 15 жилийн хугацаатайгаар үйлчилгээний зориулалтаар эзэмшүүлэхээр газар эзэмших эрхийн гэрчилгээг авсан. Компани нь анх нэг сая төгрөгийн дүрмийн сантайгаар үүсгэн байгуулагдах үедээ гадаадын хөрөнгө оруулалтын статусгүй байсан ба дүрмийн сангаа нэмэгдүүлэн 3,850,000,000 төгрөгт хүргэн нийт хувьцааны 28,57%-ийг Люксембургийн вант улсад бүртгэлтэй "Монголиан Транспортэйшн Холдинг" ХХК эзэмшижнээр гадаадын хөрөнгө оруулалттай компанийн статустай болсон. Гадаадын хөрөнгө оруулалттай компани нь газрыг ашиглах эрхтэй байдаг. Газрын тухай хууль болон газар ашиглуулах гэрээнд заасан үндэслэлээр газар ашиглах эрх дуусгавар болоход хууль болон гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол уг газар дээрх барилга байгууламж, эд хөрөнгө тухайн газар дээр ашиглах эрх дуусгавар болох эрсдэлтэй байдаг.

Үнэт цаас гаргагч компани үнэт цаасаа олон нийтэд санал болгон гаргаж Хувьцаат Компани болсноор гадаадын хөрөнгө оруулалттай компанийн статус цуцлагдаж газрыг эзэмших эрх нээгдэнэ.

- Гаалийн Ерөнхий Газрын даргын №475 тоот тушаалаар компанийн Дорноговь аймгийн Замын-Үүд сумын 1-р багт байрлах барааг шилжүүлэн ачих зориулалт бүхий 5 га талбайг гаалийн хяналтын бүсээр тогтоосон.

ЭРСДЛИЙН ШИНЖИЛГЭЭ

Гаалийн хяналтын бүсийн үйл ажиллагаа явуулах нь үйлчлүүлэгчдийг татах томоохон хөшүүргүүдийн нэг юм. Гаалийн хяналтын бүс ажиллуулах хугацаа дууссан боловч сунгуулах хүсэлт гаргаагүй тохиолдолд бүсийн эрх цуцлагдах, гаалийн хяналтын бүсийн дэглэмийг 3 ба түүнээс дээш удаа зөрчсөн тохиолдолд эрхийг тодорхой хугацаагаар түдгэлзүүлснээр компанийн орлого ашиг, хэрэглэгчидийн тоо буурч санхүүгийн үзүүлэлтэнд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй.

Бусад эрсдэл:

Давагдашгүй хүчин зүйлсийн эрсдэл: Байгалийн гэнэтийн үзэгдлүүд нь компанийн эзэмшиж буй үл хөдлөх хөрөнгө болон тоног төхөөрөмжид гэмтэл, бэртэл, эрсдэл учруулах боломжтой ба үүнээс гарах эрсдэл, засвар зэрэгт зарцуулсан хөрөнгө нь компанийн санхүүгийн үзүүлэлтэнд муугаар нөлөөлөх талтай.

